

||| månadens epiztel

Epizteln redovisar ett pågående utbrott av newcastlesjuka hos värphöns i Östergötland. Dessutom beskrivs en plötsligt ökad dödlighet och sjuklighet hos slaktkycklingar, som visade sig ha drabbats av rakitis efter foderbyte. Texten är sammansatt av Mikael Propst, SVA

NEWCASTLEUTBROTT I ÖSTERGÖTLAND

Sedan veckan före midsommar har det pågått ett utbrott av newcastlesjuka (ND) hos värphöns i Östergötland med tre drabbade besättningar (två konstaterat smittade och en med mycket stark misstanke där antikroppar påvisades men virus i skrivande stund ännu inte påvisats). Runt de drabbade besättningarna upprättades skydds- och övervakningsområden med restriktioner för hantering och transport av fjäderfä. Dessa zoner med restriktioner är nu upphävd. Fortfarande föreligger dock ett förbud att exportera fjäderfä och fjäderfäprodukter till länder utanför EU från Motala, Linköpings och Norrköpings kommuner. För export till Ryssland omfattar exportförbudet hela Östergötlands län.

Newcastlesjuka orsakas av aviärt paramyxovirus typ 1 (aPMV-1). Nästan alla typer av fåglar kan drabbas men det är bara när virus når en viss grad av sjukdomsframkallande förmåga och påträffas hos tamfjäderfä som det benämns newcastlesjuka. En vanlig smittväg för paramyxovirus till tamfjäderfä är kontakt med vilda fåglar, antingen direkt eller indirekt.

Upptäckten av utbrottet

Två värphönsbesättningar hörde av sig samma dag, oberoende av varandra, med liknande symtom. Den ena var en frigående besättning inomhus, den andra med ett bursystem. Båda beskrev att de sedan flera veckor haft problem

Foto: BENGT EKEBERG

med sjunkande produktion, skalförändringar och skinnägg (Figur 1). Man hade inte sett ökad dödlighet eller några andra kliniska symptom hos djuren. Detta gjorde att de sökt andra förklaringar till produktionsstörningarna såsom foderfel och mineralbrist, och därför inte kontaktat veterinär.

När utbrottet blev känt ledde detta till en ökad uppmärksamhet bland djurägare och veterinärer. Till början av augusti hade ett drygt tiotal misstankor om ND utretts sedan utbrottets början. Jämförelsevis hanteras ca 20 sådana misstankor på ett år. Två veckor efter att den första smittan bekräftats diagnostiserades smit-

FIGUR 1. Två värphönsbesättningar i Östergötland hade under flera veckor haft problem med sjunkande produktion, skalförändringar och skinnägg.

■ ■ Telefonnumret till SVAs epizootologjour är 018-67 40 01.

■ ■ Detta nummer kan enbart användas då SVAs växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

tan i en tredje besättning med värphöns, även den frigående inomhus. Besättningen hade haft mindre produktionsstörningar och skalförändringar under ett par veckor. Därefter hade produktionen fallit kraftigt och förekomsten av skinnägg ökat varvid besättningen fångades upp som misstanke.

Hanteringen

Så snart diagnosen var klar avlivades hönsen i besättningarna och stallarna preliminärdesinficerades. Detta gällde även i den starkt misstänkta besättningen. I dagsläget pågår sanering i besättningarna. Utöver smittspårning och övervakning har informationskampanjer till fjäderfäägare genomförts. Det är ännu inte möjligt att fastställa varifrån smittan ursprungligen kom, men de virus som kunnat delsekvenseras liknar de som påvisats vid tidigare svenska ND-utbrott hos höns 2008 och 2009. Sekvensen visar att virus tillhör aPMV-1 Class II genotyp VIIb (även benämnt lineage 5b). Genotyp VIIb är väl anpassade till vilda vattenfåglar och har tidigare påträffats bland vilda fåglar och tamfjäderfä (kalkoner) i Finland.

I detta utbrott har symtombilden varit lite annorlunda än den som vanligen beskrivs för högpatogent paramyxovirus, dvs respiratoriska problem, diarré och neurologisk påverkan. Nu har det framför allt varit pigmentförändringar i äggskalen där brunvärpande djur plötsligt lagt bleka eller vita ägg följt av en ökad förekomst av så kallade skinnägg eller hinnägg (ägg utan egentligt skal) och kraftig nedgång i produktion till 25–30 procent av förväntad värpning.

I samband med produktionsnedgången har man även sett minskad foderkonsumtion. Inga andra sjukdomssymtom har iakttagits hos hönsen och det har inte förekommit ökad dödlighet. Det är därför viktigt att vid kontakter med värphönsbesättningar med produktionssänkning tänka på att det kan vara newcastlesjuka även om den kliniska bilden inte är dramatisk.

RAKITIS ORSAKADE MISSTANKE OM NEWCASTLE

En större slaktkycklingbesättning drabbades under sommarmånaderna av plötsligt ökad dödlighet och sjuklighet. Dödligheten uppgick till 0,5 procent per dag och föregicks av sänkt foderkonsumtion och halta/vinglighet hos djuren. De visade tecken på centralnervösa rubbningar, blev stående och stödde sig på hasorna och hade svårt med balansen (Figur 2). En del låg döda med benen bakåt och andra låg med benen under sig. Vid obduktion sågs vissa djur ha ljus lever, mycket blek tarm och foder kvar i krävan.

Besättningen bestod av flera avdelningar med 14–18 dygn gamla kycklingar. I samtliga avdelningar hade symtomen startat samtidigt och sammanfallit i tid med ett foderbyte. Problemet misstänktes således primärt vara foderrelaterat. Med den kliniska bilden och med det pågående utbrottet med newcastlesjuka (ND) i Östergötland i åtanke kunde dock inte ND uteslutas endast baserat på anamnes och klinisk undersökning. Tio döda fåglar från flera avdelningar skickades till SVA för obduktion och provtagning avseende ND och aviär influensa. Samtliga virologiska analyser utföll med negativt resultat och misstanken om epizootisjukdom kunde avfärdas.

Vid obduktionen sågs böjning av benet ovanför hasen (tibiotarsus), förtjockade revbensfogar och hasleder, mjukt böjbart skelett och näbb samt retention av brosk vid tillväxtzonerna i benen hos kycklingarna. I en av avdelningarna påvisades även inklusionskroppshepatit, som orsakas av adenovirus. Båda diagnoserna konfirmerades mikroskopiskt. Rakitis är en sjukdom som förekommer sporadiskt hos växande fåglar i fjäderfäfloccar och är kopplad till absolut eller relativt brist på kalcium eller fosfor alternativt brist på D-vitamin. Malabsorption till följd av tarmsjukdom kan förvärra sjukdomen. Under förutsättning att diagnosen ställs i ett tidigt skede tillfrisknar som regel djuren snabbt efter foderbyte. ■

FIGUR 2. Djuren i en slaktkycklingbesättning visade tecken på centralnervösa rubbningar, blev stående och stödde sig på hasorna och hade svårt med balansen. Sjukligheten visade sig bero på rakitis efter ett foderbyte.

